

Az alistáli templom

2010 július 15. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

5

Átlag: 5 (1 szavazat)

Mérték

Magyar Nemzet szombati magazinjának egyik legérdekesebb sorozatát közöljük le folytatásokban, melyben a remek Ludwig Emil megmutatja nekünk a rejt?zköd? Magyarország eldugott kincseit, melyek mellett sokszor figyelmetlenül elhaladunk a mindennapi rohanó életünk során. Vigyázzunk ezekre a páratlan kincsekre, hiszen ezek a kincsek alappillérei szeretett Hazánknak.

Csallóközi barangolásunkat az ezerlakosú Alistálon folytatjuk. A község neve 1254–55-ben t?nik fel – Staul alakban –, 1260-ban már Alistalként szerepel, kés?bb Staul inferior, megkülönböztetésül a szomszédos Felistáltól. Az Árpád-kori települések a pozsonyi vár csallóközi birtoktestéhez tartoztak, jobbágyaik a király lovas kíséretének istállóit gondozták. (Régi latin neve Stabula Regia, németül Ischtal, hivatalos szlovák elnevezése 1927-t?l: Dolny Stal.)
Felistál népe a XIV. században nemesi kiváltságokat szerzett, Alistál földesurai el?bb a pozsonyi klarissza apácák, kés?bb az Amade-, majd a Zichy- és a Pálffy-család tagjai voltak. „A falu közepén meglehet?s dombon áll régi temploma” – kezdi a hely bemutatását Ipolyi Arnold a Vasárnapi Újság 1858. évi számaiban közölt riportsorozatában. A régész pap még jókora darabot látott abból az er?dfalból, amely körülvette az 1400-as években épült templomot és a temet?kertet. Említést tett az 1694. évi egyház-látogatási jegyz?könyvben leírt román kori csontkápolnáról (osszárium, karner) is, amely a XVIII. századi építkezéskor elpusztult. Ma már a kerít?falból is csupán egy kis sarokrész maradt mutatóban a szomszédos plébániaház északi végénél.
Maga az egyház – véd?szentje Szent Miklós püspök – korábban keletkezett, az er?dítést jóval kés?bb, a török veszély közeledtekor végezték el. A vallási villongások idején a reformátusokat védték a falak, miután a XVI. század derekán a településsel együtt az ? kezükre került a templomvár. Az országút menti dombtet?n álló épület gótikus formájú. Hajójánál alig keskenyebb, keletnek tájolt szentélye a nyolcszög három oldalával záródik, sarkain támpillérekkel. A tengelyében látható kicsi, tölcsérbélletes román kori ablak arra enged következtetni, hogy a korábbi szentély négyszög? volt vagy nagyon korai sokszögzáródású, de mindenképpen a XIII. századból való. A zömök torony érdekessége, hogy majd azonos szélesség? a hajóval, a vaskos építmény alighanem védelmi célból készült ilyen robusztusra. Erre utal emeletének nyugati oldalán a két egymás fölötti k?keretes l?résablak. A táj építészetére jellemz? négy fiatornyos „toszkán” k?sisak szintén a középkorból származik.
A templombels? a gótika még több stílusjegyét mutatja. Tizenkét méternyi bels? hossza majdnem egyformán oszlik meg a hajó és a szentély között, az alig észrevehet? sz?kületet inkább a diadalív jelzi. A szentély keresztboltozatának lapos csúcsívei éppúgy jellemezhetnék a gótika korai, mint a kései szakaszát, az északi falban látható faragott szentségház azonban az 1400-as és 1500-as évek fordulójának stílusát mutatja, a sekrestye lándzsaív?, halhólyagdíszes ablakához hasonlóan.
„A sziget azon szerencsétlen vidékek egyike volt, ahol a vallási versengések sokáig és elkeseredéssel folytak” – panaszolja Ipolyi. Alistál templomát a katolikusok visszatérte, 1746 után újították fel, ekkor készült hajójának fiókos dongaboltozata és berendezése. 1977-ben renoválták, majd az 1986. évi alaposabb felújításkor el?kerültek a déli falában rejt?zköd? félköríves ül?fülkék. A református egyháza 1786-ban, II. József császár türelmi rendelete után épült klasszicista ízlésben. 1825-ben toronnyal egészítették ki. Ipolyi Arnold – aki kés?bb a besztercebányai egyházmegye püspöke lett – ottjártakor elégedetten jegyezte meg: „ma szelíden és békésen állanak a domb alatt egyfel?l a katolikus plébániaház, másfel?l az újabb református templom és paplak. Derék lakóik már csak híveik oktatásában és irodalmunk szeretetében versenyeznek egymással.” A templomdomb el?tt, az országút szélén megdöbbent? szoborkompozíció emlékeztet az 1945 és 1950 közötti magyarüldözés áldozataira. Ennyit jutott el?re a vidék békéje egy sz?k évszázad alatt…

Ludwig Emil, mno.hu

Ajánló